

ВРЛИНА И ВРЕДНОСТ

Легенда каже да је Бијас (неки га називају и Бијант) из Приене, неодлучан пред глатким мермером на Делфском храму, на крају уклесао: „Већина људи је зла.“ Упркос легенди, или баш због ње, антички мудраци су настојали да болну чињеницу промене, развијајући, негујући и објашњавајући врлине.

Врлина је морална изврсност личности. Према античком схватању, људска врлина је, пре свега, снага духа, способност ваљаног деловања. Аристотел је сматрао да су етичке врлине у ствари врлине воље. Нико није случајно добар. Врлина мора да се научи и да се око ње потруди, да се на њој вољно ради целог живота. Врлине се достижу тако што се воља усмерава ка принципу мере – златне средине између претеривања и заостајања. За постизање етичке врлине потребно је неговати навике које ће омогућити правилан избор између крајности у понашању.

Нешто што је подвргнуто проверама и опстало након два миленијума очигледно има вредност. Стога је и умереност врлина.

Сократ је први отворио расправу о односу између врлине и добра. Резултати те расправе су изједначавање врлине са знањем и тврдња да се не може знати шта је врлина а да се истовремено она и не жели. Откриће врлине јесте последица пораста знања. Нико свесно не чини зло. Онај ко чини нешто зло, погрешно га је у том тренутку схватио као добро.

Као темељне врлине античког доба Платон наводи: мудрост, храброст, умереност и праведност. Хришћанство фаворизује смерност, уздржљивост, моралну чистоту и, такође, праведност. У новијим расправама, термини врлина и порок се углавном замењују следећим речима: у једнини речима “добро” и “лоше”, “исправно” и “погрешно”, а у множини речима “вредности” и „невредности”.

Да ли постоји разлика између врлине и вредности? И када нека врлина постаје вредност коју сви прихватају?

Човек као људско биће може да постоји само у свету вредности. У организацијама, у којима се и ствара свет вредности, оне су за човека значајни објекти – материјални, духовни и идеални. Вредности су постојане, уопштене представе о благодати која одговара потребама и интересима човека, организације и друштва. Наиме, човек се у свом делању оријентише према вредностима. Према истима он се оријентише и у свом владању - у својим судовима и моралном избору. Отуда су вредности претпоставка и резултат човековог владања и делања у организацијама. Човек све вредности обједињава у свој вредносни систем који му служи као оријентир у процесу владања и делања.

Међутим, појам вредности је истовремено и супротстављен појму моралне чињенице, и комплементаран с њим. Чињеница се просто препознаје, док се између вредности бира. Избор мора бити слободан. Да би нешто у организацији имало вредност за њеног члана, оно мора да буде предмет слободног избора или просуђивања о томе шта је важније – лично, групно, организационо; чему се даје предност?

На основу владања конкретан човек у организацијама света живота и света рада тежи остваривању духовних - виших благодети, а оне су опште за све људе и не зависе од разлика (социјалних, националних, полних, узрастних и др.) и околности.

Према томе, све оно што је вредно за човека уопште назива се виша благодат која је безусловна, универзална, апсолутна – треба да је има сваки човек.

Али шта је то што скромности, аскетизму или патриотизму нпр. даје вредност, у исто време када вам учестало понављају да скромност показује онај ко нема шта друго да покаже, аскетски идеал узмиче пред распусним животом, а патриотизам служи као прибежиште за ништарије? Зашто бисмо уопште поштење и аскетизам сматрали вредностима? Зашто пре истина него лаж, када се ово друго тако добро исплати? Шта је то што вредностима даје вредност? Како славити универзалне вредности у друштву у коме се ситни људи упињу да гледају друге са висине; неспособни би да нас оспособе; неуки да нас подуче; невоспитани да нас преваспитају; мрачни да нас просветле?

Одговор је теоријски врло једноставан. Вредности не постоје саме по себи. Духовна вредност постаје стварна вредност ако група људи одлучи да је изабере, прихвати и, што је још важније, успе да је одбрани. Пред собом и пред другима.

Уласком у масонско Братство прихватили смо неке духовне вредности у које смо веровали и које смо бранили и пре чина иницијације. На нашим радовима и ван њих трагамо и за другим универзалним вредностима. Некада се не слажемо у начину или путу до достизања циљева. Зато степенице и јесу тако завојите. И поред свега, ово је једино место које ја видим у нашем друштву где се о вредностима расправља. Можда то и јесте највећа вредност: пут који се прелази до духовног циља, на коме свако може слободно да изнесе своје мишљење, где ће свако мишљење бити једнако уважено и где ћемо, иако се не слажемо, ипак остати Браћа.

Брат СС - ВМЛС